

The relationship between the linguistic intelligence of Persian language and literature teachers and the level of academic achievement of second year high school students in Varamin city

Mohammadreza Pashaei

Department of Persian Language and Literature, Farhangian University, Tehran, Iran.

Zahra Abdolmaleki

Master's student in Persian language and literature, Farhangian University, Tehran, Iran.

ABSTRACT

Keywords:

Verbal Intelligence,
Teachers,
Academic,
Achievement Students,
Secondary School,

Background and Objectives: The purpose of conducting this research is to open a new door for all teachers, especially teachers and instructors of teaching literature books. The research population includes all teachers of the second year of high school in varamin city, and since the size of the research population is about 100 people, we should select almost the entire community as a sample, as well as all the students who are studying in this course. From these teachers, every 100 literature teachers who are teaching in the second period of secondary school in varamin city in the academic year of 2021- 2022 were selected by census sampling. Also, the students who are in the class of these teachers were also selected as research sample.

Methods: The method of the present research was applied in terms of purpose and descriptive in terms of correlation type, in order to analyze the data SPSS software and statistical tests of Pearson correlation coefficient and regression test were used.

Findings & Conclusion: The results showed that the situation of verbal intelligence of Persian literature teachers in varamin city is at the optimal level and there is no significant difference between the verbal intelligence of male and female teachers. The level of academic progress of secondary school students in varamin city in the Persian literature course is at an optimal level, and there is a significant difference between the academic progress status of the Persian literature course of male and female students. The progress of female students in Persian literature is better than that of male students. There is a significant positive relationship between the verbal intelligence of Persian literature teachers and the academic progress of students in Persian literature. According to the verbal intelligence of teachers, the level of academic progress of students in Persian literature can be predicted.

1 .Corresponding author
✉ pashaei.reza@cfu.ac.ir

DOI: 10.48310/rpllp.2024.16462.1150

Received: 1402/03/21

Reviewed: 1403/04/16

Accepted: 1403/08/06

PP: 16

Citation (APA): pashaei, M.R. (2023). The relationship between the linguistic intelligence of Persian language and literature teachers and the level of academic achievement of second year high school students in Varamin city. *The Journal of research in Persian language and literature education*, 5 (2), 73-86.
 <https://doi.org/10.48310/rpllp.2024.16462.1150>

ارتباط میان هوش زبانی معلمان زبان و ادبیات فارسی شهر قروه با میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه

محمد رضا پاشایی

گروه آموزش زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

زهرا عبدالملکی

دانشجوی کارشناسی ارشد زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران.

چکیده

پیشینه و اهداف: هدف از انجام این تحقیق تبیین رابطه بین هوش زبانی معلمان درس زبان و ادبیات فارسی شهر قروه با پیشرفت تحصیلی دانش آموزان دوره متوسطه است. جمعیت پژوهش شامل کلیه معلمان درس زبان و ادبیات فارسی دوره دوم متوسطه شهر قروه است و از آنجا که حجم جامعه پژوهش حدود ۱۰۰ نفر است، کل جامعه به عنوان نمونه انتخاب شد. از این معلم‌ها، به روش نمونه‌گیری سرشماری هر ۱۰۰ نفر از معلمان ادبیاتی که در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ در دوره متوسطه شهر قروه مشغول به تدریس هستند، انتخاب شدند. همچنین دانش آموزان حاضر در کلاس‌ها نیز به عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند. **روش‌ها:** روش پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر اجرا توصیفی از نوع همبستگی بود، به منظور تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون استفاده شد. **یافته‌ها و نتایج:** نتایج نشان داد که وضعیت هوش زبانی معلمان زبان و ادبیات فارسی شهر قروه در حد مطلوبی قرار دارد و تفاوت معناداری بین هوش زبانی معلمان خانم و آقا وجود ندارد. میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان این شهر در درس زبان و ادبیات فارسی در حد مطلوبی است و بین وضعیت پیشرفت تحصیلی درس ادبیات فارسی دانش آموزان دختر و پسر تفاوت معنادار است. پیشرفت دانش آموزان دختر در درس ادبیات فارسی، بهتر از دانش آموزان پسر و بین هوش زبانی معلمان ادبیات فارسی و پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در درس ادبیات فارسی رابطه معنادار مثبت وجود دارد. با توجه به هوش زبانی معلمان، میزان پیشرفت تحصیلی دانش آموزان در ادبیات فارسی را می‌توان پیش‌بینی کرد.

DOI:

10.48310/rplp.2024.16462.1150

واژه‌های کلیدی:

هوش زبانی،
معلمان،
پیشرفت تحصیلی،
دانش آموزان،
دوره متوسطه،

۱. نویسنده مسئول

pashaei.reza@cfu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۳/۲۱

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۰۴/۱۶

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۸/۰۶

شماره صفحات: ۱۶

مقدمه

نیروی انسانی مهم‌ترین و راهبردی‌ترین منبع یک سازمان به حساب می‌آید. یک سازمان با فرض دارا بودن مجهزترین تجهیزات، تسهیلات و برخورداری از پیشرفته‌ترین فناوری، بدون بهره‌گیری از نیروی انسانی متخصص و تعلیم‌دیده موفقیت چشمگیری نخواهد داشت. معلمان یکی از افراد کلیدی هستند که نقش مهمی در پرورش نیروهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در زندگی دانش‌آموزان دارند و می‌توانند دانش‌آموزان را که جزئی از افراد جامعه هستند و در آینده نقش ایفا می‌کنند هدایت و راهنمایی کنند تا بتوانند آینده جامعه خود را به دست خود رقم بزنند.

تلاش‌های تربیتی مقدس‌ترین کوشش‌های فرزندان آدم است. معلم روح انسان است و سازنده اخلاق و عواطف بشر که داری سه ویژگی است: از یک سو مولد نور است و راهنمای زندگی انسان، از سوی دیگر عامل انتقال و گسترش نوری است که نسل‌های کهن تولد کرده‌اند و از سوی دیگر، نگهدارنده و پاسدار نوری است که در طول تاریخ توسط اندیشمندان فراهم شده است. آموزش و پرورش، شبکه توزیع خط نور است که با تلاش معلمان فداکار، این ضروری‌ترین نیاز انسانی را تأمین کرده و کلبه‌های تاریک را روشن می‌کند. از جمله مهم‌ترین رسالت‌های معلمان کمک به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان است (کامیاب، ۱۳۹۹). پیشرفت تحصیلی به توانایی آموخته‌شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی اطلاق می‌شود که به وسیله آزمون‌های فراگیر استاندارد شده یا آزمون‌های معلم ساخته اندازه‌گیری می‌شود. به‌طور کلی این اصطلاح به معنی مقدار یادگیری آموزشی فرد است، به طوری که بتوان آن‌ها را در مقوله کلی عوامل مربوط به تفاوت‌های فردی و عوامل مربوط به مدرسه و نظام آموزش و پرورش مورد مطالعه قرار داد (سولیمان نجهد و سهران، ۲۰۰۲). در واقع پیشرفت تحصیلی یادگیرندگان یکی از مهم‌ترین ملاک‌های ارزیابی عملکرد معلمان محسوب می‌شود. برای دانش‌آموزان نیز معدل تحصیلی معرف توانایی‌های علمی آن‌ها برای ورود به دنیای کار و اشتغال و مقاطع تحصیلی بالاتر است؛ بنابراین نظریه‌پردازان تربیتی بسیاری از پژوهش‌های خود را بر شناخت عوامل موثر بر پیشرفت تحصیلی متمرکز کرده‌اند (درتاج، لک‌پور و بهلولی، ۱۳۹۲).

از جمله این عوامل می‌توان به تأثیر ویژگی‌های معلم بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان اشاره کرد. هوش زبانی از جمله توانایی‌هایی است که بر عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان اثرگذار است. هوش زبانی یکی از انواع هوش‌های چندگانه است که شامل حساسیت نسبت به زبان گفتاری و نوشتاری و توانایی در کاربرد کلمات است. اینگونه افراد از خواندن، نوشتن، سخنرانی و بیان زبانی افکار خود لذت می‌برند. آن‌ها به جای آشکال، در چهارچوب کلمات می‌اندیشند و از زبان به‌عنوان ابزاری برای حفظ و یادآوری اطلاعات استفاده می‌کنند (پاشاشریفی، ۱۳۹۸). برای ایجاد تغییر رفتار در معلمان باید عوامل مرتبط با انگیزه و میزان تأثیر آنها در تدریس را به دست آورد و بدینوسیله با انتخاب معلمانی که از قدرت زبانی فوق‌العاده در جهت رساندن پیام‌ها، نظرات و احساسات و به‌طور کلی اهداف گوناگون برخوردارند در امر آموزش و در نتیجه افزایش عملکرد آموزش و پرورش کمک نمود. تسلط بر کلمات و هوش زبانی مهم‌ترین مهارتی است که باید آن را توسعه داد. یادگیری سایر مهارت‌ها در سایه استفاده از زبان میسر می‌شود. در زمان کودکی بیشترین تمرکز کودکان بر روی یادگیری مهارت‌های زبانی است. توانایی حرف‌زدن، فهمیدن حرف دیگران، خواندن و نوشتن شامل همین مهارت‌ها می‌شود. همین مهارت‌ها در اوان کودکی تقویت می‌شوند و در بزرگسالی خود را نشان می‌دهند. چنانچه می‌توان تأثیر این تقویت را در معلمانی که اصلی آنها آموزش و استفاده از قدرت زبانی است به عینه مشاهده کرد. برای ایجاد تغییر رفتار در معلمان باید عوامل مرتبط با انگیزه و میزان تأثیر آن‌ها در تدریس را به دست آورد و بدینوسیله با انتخاب معلمانی که از قدرت زبانی فوق‌العاده در جهت رساندن پیام‌ها، نظرات و احساسات و به‌طور کلی اهداف گوناگون برخوردارند در امر آموزش و در نتیجه افزایش عملکرد آموزش و پرورش کمک نمود.

بنابراین، وجود ویژگی هوش زبانی در معلم درس ادبیات، باعث می‌شود در ارائه مطالب درسی مؤثرتر عمل کند و جذابیت درس ادبیات فارسی را برای دانش‌آموزان دوچندان کند. این جذابیت در انگیزه و تلاش دانش‌آموزان در جهت یادگیری بیشتر درس ادبیات فارسی مؤثر است که می‌تواند پیشرفت دانش‌آموزان در این درس را تسهیل کند. در آموزش و پرورش نقش نیروی انسانی بسیار مهم است و معلم از مهم‌ترین عوامل در رشد و توسعه و تربیت به‌شمار

می‌رود. معلمان هسته مرکزی دستگاه تعلیم و تربیت و مجریان حقیقی این امر حیاتی هستند و تأثیر آن‌ها بر جامعه به اندازه‌ای زیاد است که می‌توان گفت سعادت مملکت در دست کسانی است که به تعلیم و تربیت فرزندان کشور اشتغال دارند. معلمان جز افرادی هستند که به واسطه شغل خود از مواجهه بیشتری با سایر افراد به‌ویژه کودکان و نوجوانان در حال رشد برخوردارند (اسپکتور، ۲۰۰۰). به عبارتی تربیت انسان نتیجه یک جریان متقابل و دوجانبه است. معلم، رهبری است که با سعی خود محیطی به‌وجود می‌آورد که در آن دانش‌آموز موقعیتی برای یادگیری مطالب نو و تصحیح و تکمیل آموخته‌های ناقص و نادرست خود پیدا می‌کند. امروزه کیفیت آموزش و برنامه‌های آموزشی دارای ارزش و اهمیت بالایی است (سعیدی راد و همکاران، ۱۳۹۱).

اصطلاح پیشرفت تحصیلی به جلوه‌ای از وضعیت تحصیلی دانش‌آموزان اشاره دارد. این جلوه ممکن است نشان‌دهنده نمره برای یک دوره، میانگین نمرات برای مجموعه دوره‌ها در یک درس یا میانگین دوره‌های مختلف باشد. پیشرفت تحصیلی و عوامل مربوط به آن، در مجموع میزان پیشرفت تحصیلی و افت آن یکی از ملاک‌های کارایی نظام‌های آموزشی است. پیشرفت تحصیلی پایین بر کیفیت زندگی، عزت نفس، انگیزه تحصیلی و رضایت از زندگی دانش‌آموزان تأثیر منفی دارد (ابوالقاسمی، ۱۳۹۰). پیشرفت تحصیلی به‌عنوان یکی از شاخص‌های کیفیت، تحت تأثیر ویژگی‌های فردی یادگیرنده و معلم و عوامل مربوط به نظام آموزشی مانند محیط، محتوای آموزشی، روش تدریس و مانند این‌ها قرار می‌گیرد. در میان این عوامل، ویژگی‌های فردی آموزش‌دهنده به‌ویژه هوش زبانی وی، تأثیر بسزایی بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دارد (سعیدی راد و همکاران، ۱۳۹۱).

هوش زبانی به‌عنوان یکی از هوش‌های چندگانه تأثیر بسزایی در نحوه ارتباط و تعامل افراد با یکدیگر دارد. به‌طور کلی می‌توان گفت هوش زبانی به توانایی استفاده از زبان برای توصیف حوادث، ایجاد ارتباط، ایجاد بحث‌های منطقی و استفاده از استعاره و اصطلاحات برای بیان افکار خود اشاره دارد. افرادی که هوش زبانی بالایی دارند در حل کردن جدول و فهم پیچیدگی‌های شعری توانا هستند. این افراد از خواندن و نوشتن و به‌کاربردن عبارات‌های توصیفی و بازی با کلمات و یادگیری زبان‌های خارجی لذت می‌برند. حافظه خوبی برای حفظ کردن مطالب دارند، سر کلاس یادداشت‌برداری می‌کنند، تدریس می‌کنند، بحث می‌کنند و از طریق صحبت کردن با دیگران آن‌ها را متقاعد می‌کنند. این افراد خواننده‌های توانا و نویسنده‌های با استعدادی هستند. همچنین افراد با هوش زبانی بالا توانایی رهبری بالایی در کلاس درس دارند (آرمسترانگ، ۲۰۰۱). سعیدی راد و همکاران در پژوهش خود نشان دادند که بین هوش معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود دارد.

باتوجه به اهمیت درس ادبیات فارسی در کنکور سراسری و همچنین وجود این درس در تمام مقاطع تحصیلی (ابتدایی تا دوره کارشناسی) می‌توان این درس را جز تأثیرگذارترین دروس دوره تحصیلی دسته‌بندی کرد؛ بنابراین لازم است دانش‌آموزان به‌ویژه در دوره متوسطه درک مناسبی از این درس داشته باشند. لازمه درک مناسب دانش‌آموزان از این درس، وجود معلمی است که خود توانایی بالایی در انتقال مفاهیم این درس داشته باشد؛ بنابراین پژوهشگر با بررسی ویژگی‌های متغیر هوش زبانی از قبیل حافظه خوب، درک پیچیدگی‌های شعر و توانایی بالا در نویسندگی، این چالش در ذهنش به وجود آمد که هوش زبانی معلم بر افزایش درک دانش‌آموزان از درس ادبیات می‌تواند مؤثر باشد. از این رو باتوجه به اهمیت پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان به‌عنوان آیندگان کشور و همچنین تأثیر این متغیر بر سلامت روان لازم است ارتباط این متغیر با دیگر متغیرهای مرتبط بررسی شود و از آنجایی که ویژگی‌های معلمان ادبیات به‌ویژه توانایی آن‌ها در زمینه هوش زبانی تأثیر بسزایی بر یادگیری دانش‌آموزان دارد و تأثیر این جنبه از هوش بر پیشرفت تحصیلی در هیچ پژوهشی در ایران یافت نشد؛ لذا به‌منظور مشخص شدن نقاط مبهم مربوط به ارتباط این دو متغیر، سؤال پژوهش حاضر این است که چه ارتباطی میان هوش زبانی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه وجود دارد؟

اهمیت و ضرورت پژوهش

پیشرفت تحصیلی به توانایی دانش‌آموز در موضوعات آموزشی اطلاق می‌شود که می‌تواند تحت‌تأثیر ویژگی‌های فردی معلم از جمله هوش زبانی او قرار گیرد. معلمان با هوش زبانی بالا، قدرت متقاعد کردن، الهام‌بخشیدن، محصور کردن و کنترل و رهبری یا به عبارتی قدرت تأثیرگذاری بیشتری بر دیگران دارند (قنبری طلب و همکاران، ۱۳۹۴). باتوجه‌به ضریب تأثیر بالای درس ادبیات فارسی در آزمون نهایی و همچنین در کنکور سراسری، این درس از اهمیت بسیاری در دوره متوسطه برخوردار است که لازم است عواملی که باعث می‌شود دانش‌آموزان درک مناسب‌تری از این درس داشته باشند، بهتر شناسایی شوند. از طرفی بسیاری از دانش‌آموزان به دلیل درک نامناسب از درس ادبیات فارسی و حجم بالای این درس، تمایلی به خواندن درس ادبیات فارسی ندارند که این می‌تواند بر نتایج آزمون‌های آن‌ها تأثیر منفی داشته باشد.

هوش زبانی می‌تواند به معلم این امکان را بدهد که در زمینه مطالب درسی به نحو بهتری با دانش‌آموز ارتباط برقرار کند و با توجه با دایره لغات قوی‌تر به زبان هر دانش‌آموز حرف بزند. همچنین واضح است که توانای بالای معلم در ارائه مطالب درسی و ارتباط با دانش‌آموزان علاقه آن‌ها را به خواندن درس ادبیات بیشتر می‌کند؛ بنابراین از نتایج این پژوهش می‌توان در جهت ارتقای توانایی هوش زبانی معلمان و همچنین در گزینش معلمان مناسب استفاده کرد. همچنین از یافته‌های این پژوهش می‌توان جهت برنامه‌ریزی برای مدارس جهت ارتقا توانایی هوش زبانی دانش‌آموزان استفاده کرد تا در آینده به معلمانی با هوش زبانی بالا تبدیل شوند. از طرف دیگر، یافته‌های این پژوهش می‌تواند به مؤسسات، دانشگاه‌ها به‌ویژه دانشگاه‌های فرهنگیان که در زمینه تربیت معلم تلاش می‌کند، کمک کند تا معلمانی با هوش زبانی بالا تربیت کنند تا به پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان کمک کنند که آثار آن را در مدارس که دانش‌آموزان موفق دارند، بتوان دید.

پیشینه پژوهش

قنبرلو، غلامعلی لواسانی و اژه‌ای (۱۳۹۴)، در پژوهش خود با عنوان «رابطه بین خوش‌بینی تحصیلی و هوش هیجانی معلمان» نشان دادند که ویژگی معلم می‌تواند پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند.

اسدی (۱۳۹۱)، در پژوهش خود با عنوان «رابطه بین هوش هیجانی، شوخ‌طبعی، خوش‌بینی و شادمانی معلمان با انگیزه پیشرفت و رضایت از زندگی دانش‌آموزان» که بر روی ۴۲۵ دانش‌آموز و ۶۸ نفر از معلمان انجام شد، نشان داد که عوامل فردی مرتبط با معلم می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر داشته باشد.

سعیدی راد و همکاران (۱۳۹۱)، در پژوهشی با عنوان «رابطه هوش هیجانی و شناختی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان» که بر روی ۷۵ معلم انجام شد، نشان دادند که هوش هیجانی و شناختی دانش‌آموزان می‌تواند پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند.

همچنین سعیدی‌پور، سلیمی و کرم افروز (۱۳۹۰)، در پژوهش خود نشان دادند که بین هوش زبانی معلمان و توانایی آن‌ها در برقراری ارتباط با دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود دارد.

پیشقدم و معافیان (۱۳۸۶)، در پژوهش خود با عنوان نقش هوش چندگانه معلمان زبان انگلیسی دبیرستان‌ها در موفقیت آنان در تدریس که روی ۹۳ معلم زبان انگلیسی و ۲۲۸۷ دانش‌آموز انجام شد، نشان داد که بین هوش زبانی و موفقیت در تدریس معلمان رابطه معنی‌داری وجود دارد.

راهبرد آموزش برنامه‌ریزی عصبی - زبانی باعث افزایش هوش هیجانی معلمان می‌شود در این فرایند راهبردهای متنوعی از قبیل کشف الگو، الگوبرداری، درک ذهن ناخودآگاه، مدیریت زندگی، مدیریت احساس، ایجاد روابط صمیمی، به معلمان آموزش داده می‌شود و با اکتساب این تغییرات راهبردهای متنوعی در فراگیران ایجاد می‌کند به‌نحوی که آنان را در برقراری ارتباط مؤثر، رهاکردن باورهای محدودکننده و یادگیری هوشیار مجهز گرداند.

همچنین برنامه‌ریزی عصبی - زبانی آموخته‌شده را به‌گونه‌ای در اختیار یادگیرنده قرار می‌دهد که در نحوه ارتباط با افراد بتواند آنچه را که می‌شنود و یا می‌بیند و یا احساس می‌کند تفسیر کند و ابزار را طوری در خدمت بگیرد که به آنچه می‌خواهد برسد.

همان‌طور که در پیشینه پژوهش مشخص شده است، هیچ یک از پژوهش‌های انجام شده در ایران به بررسی هوش زبانی در معلمان و رابطه آن با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان نپرداخته است. همچنین در پژوهش‌های انجام شده بین معلمان دروس مختلف تفکیکی قائل نشده‌اند و تنها در پژوهش پیشقدم و معافیان (۱۳۸۶)، این تفکیک انجام شده و تنها معلمان درس زبان انگلیسی مورد پژوهش قرار گرفته‌اند. بنابراین در این پژوهش علاوه بر تفکیک معلمان ادبیات فارسی، به ارتباط میان هوش زبانی آن‌ها و تأثیر آن بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پرداخته می‌شود.

روش پژوهش

روش پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر اجرا، توصیفی از نوع همبستگی بود، جامعه پژوهش شامل کلیه معلمان دوره متوسطه شهر قروه است و از آنجا که حجم جامعه پژوهش حدود ۱۰۰ نفر است، پس تقریباً کل جامعه را باید به‌عنوان نمونه انتخاب کنیم و همچنین کلیه دانش‌آموزانی است که در این دوره در حال تحصیل هستند. از این معلم‌ها، به روش نمونه‌گیری سرشماری هر ۱۰۰ نفر از معلمان ادبیاتی که در سال تحصیلی ۱۴۰۳-۱۴۰۲ در دوره متوسطه شهر قروه مشغول به تدریس هستند، انتخاب شدند. همچنین دانش‌آموزانی که در این کلاس‌ها حضور دارند نیز به‌عنوان نمونه پژوهش انتخاب شدند.

ابزار پژوهش

داده‌ها با استفاده از خرده‌مقیاس هوش زبانی از پرسش‌نامه هوش وکسلر و همچنین نمرات درس ادبیات دانش‌آموزان در پایان سال تحصیلی جمع‌آوری شد. قیاس هوشی وکسلر برای بزرگسالان برای اندازه‌گیری هوش در حال رشد اختصاص ندارد، بلکه هوش در حال پس‌روی را اندازه می‌گیرد. به همین دلیل نمی‌توان از مقیاس کودکان برای بزرگسالان استفاده کرد؛ زیرا از نظر رغبت و روایی، سرعت انجام کار، عادت و نامتناسب بودن هنجارهای سن عقلی و ضریب هوشی برای افرادی که رشد خود را به پایان رسانده‌اند معایب و نقص‌هایی وجود داشت. روش نمره‌گذاری و اجرا مانند مقیاس هوشی کودکان است و ضریب هوشی برحسب انحراف از میانگین گروه سنی معینی بیان می‌شود (میانگین ۱۰۰ و انحراف معیار ۱۵).

درجه‌بندی و روایی آن برای هر سن تا ۷۰ سالگی محاسبه شده است. در اینجا وقتی ضریب هوشی را محاسبه می‌کنند مخرج کسر که سن زمانی را نشان می‌دهد به تناسب سن کاهش می‌یابد.

برای سنین ۲۰-۲۴ سال، ۱۵/۵، برای سنین ۲۵-۲۹ سال، ۱۵ و ... عملکرد آزمودنی با نتایج متوسط دوره ۲۰ تا ۲۴ سالگی یعنی دوره‌ای که انسان بالاترین کارایی ذهنی را دارد مقایسه می‌شود. باید ذکر کرد که در محاسبه معمولی ضریب هوشی مخرج کسر یا سن زمانی از ۱۶ سال تجاوز نمی‌کند. بعد از مقیاس وکسلر بزرگسالان مقیاس‌های کوتاه شده متفاوتی جایگزین شدند که با آن مقیاس همبستگی بالایی داشتند.

پس از جمع‌آوری پرسش‌نامه‌های معلمان و همچنین میانگین نمرات ادبیات مربوط به دانش‌آموزان هر معلم، داده‌های وارد تحلیل شده و نتایج مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند. به‌منظور تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS و آزمون‌های آماری ضریب همبستگی پیرسون و آزمون رگرسیون استفاده شد. به‌منظور ارزیابی هوش زبانی معلمان از خرده‌مقیاس هوش زبانی وکسلر استفاده شد. این ۶ مؤلفه اطلاعات عمومی، حافظه، گنجینه لغت، محاسبات، درک مطلب و شباهت‌ها این خرده‌مقیاس را می‌سازند (مارنات، ۱۹۹۷).

به‌منظور ارزیابی نمره پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان هر معلم، از نمره میانگین درس ادبیات کل دانش‌آموزان کلاس استفاده شد.

تحلیل توصیفی داده‌ها

جدول ۱. جنسیت پاسخگویان

جنسیت	فراوانی	درصد
آقا	۱۷	۲۵
خانم	۵۰	۷۵
جمع	۶۷	۱۰۰

باتوجه به داده‌های جدول (۱)، ۲۵ درصد از نمونه آماری مورد مطالعه آقا و ۷۵ درصد خانم بودند.

جدول ۲. وضعیت سنی معلمان مورد مطالعه

سن	فراوانی	درصد
۲۲-۳۱	۷	۱۱
۳۱-۴۰	۲۶	۳۹
۴۱-۵۰	۳۲	۴۸
۵۱-۶۰	۱	۱
بالتر از ۶۰ سال	۱	۱
جمع	۶۷	۱۰۰

باتوجه به داده‌های جدول (۲)، ۱۱ درصد از نمونه آماری مورد مطالعه در رده سنی ۲۲-۳۱ سال، ۳۹ درصد در رده سنی ۳۱-۴۰ سال، ۴۸ درصد در رده سنی ۴۱-۵۰ سال، ۱ درصد در رده سنی ۵۱-۶۰ سال و ۱ درصد بالاتر از ۶۰ سال بودند.

جدول ۳. سابقه خدمت معلمان

سابقه خدمت (به سال)	فراوانی	درصد
۱-۶	۹	۱۳
۷-۱۲	۹	۱۳
۱۳-۱۸	۱۶	۲۴
۱۹-۲۴	۱۳	۱۹
۲۵-۳۰	۲۰	۳۰
جمع	۶۷	۱۰۰

باتوجه به داده‌های جدول (۳)، ۱۳ درصد از نمونه آماری مورد مطالعه دارای سابقه خدمت بین ۱-۶ سال، ۱۳ درصد بین ۷-۱۲ سال، ۲۴ درصد بین ۱۳-۱۸ سال، ۱۹ درصد بین ۱۹-۲۴ سال و ۳۰ درصد بین ۲۵-۳۰ سال بودند.

جدول ۴. پایه تدریس معلمان مورد مطالعه

پایه تدریس	فراوانی	درصد
هفتم	۱۴	۲۱
هشتم	۵	۸
نهم	۴	۶
دهم	۱۲	۱۸
یازدهم	۸	۱۲
دوازدهم	۲۷	۳۶
جمع	۶۷	۱۰۰

باتوجه به داده‌های جدول (۴)، ۲۱ درصد از دبیران مورد مطالعه در پایه هفتم، ۸ درصد در پایه هشتم، ۶ درصد در پایه نهم، ۱۸ درصد در پایه دهم، ۱۲ درصد در پایه یازدهم و ۳۶ درصد در پایه دوازدهم مشغول به تحصیل بودند.

جدول ۵. نوع مدرسه

نوع مدرسه	فراوانی	درصد
دولتی	۶۵	۹۷

غیردولتی	۲	۳
جمع	۶۷	۱۰۰

باتوجه به داده‌های جدول (۵)، ۹۷ درصد از نمونه آماری مورد مطالعه در مدارس دولتی و ۳ درصد در مدارس غیردولتی مشغول به تدریس بودند.

شرط نرمال بودن داده‌ها

برای آگاهی از نرمال بودن داده‌ها از آزمون ناپارامتریک کولموگراف اسمیرونف (K-S) استفاده شده است.

جدول ۶. آزمون کولموگراف اسمیرونف (K-S) برای بررسی نرمال بودن داده‌ها

خرده مقیاس‌ها	مقادیر آماری	مقادیر
هوش زبانی	مقدار (K-S)	۰/۶۸
	معناداری sig	۰/۷۵
پیشرفت تحصیلی	مقدار (K-S)	۰/۶۵
	معناداری sig	۰/۷۹

باتوجه به مقادیر (K-S) و مقدار (sig) در مورد هر یک از آزمون‌ها، توزیع داده‌ها نرمال است و وجود نرمال بودن داده‌ها مورد تأیید قرار می‌گیرد.

تحلیل استنباطی داده‌ها

سؤال ۱) وضعیت هوش زبانی معلمان ادبیات دوره متوسطه اول و دوم چگونه است؟

جدول ۷. میانگین وضعیت هوش زبانی معلمان

پایه تدریس	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف استاندارد
هفتم	۲۸	۴۵	۳۴/۳۶	۵/۰۲
هشتم	۲۱	۴۲	۳۳/۲	۸/۱
نهم	۲۷	۴۴	۳۷/۵	۷/۳۳
دهم	۲۲	۴۱	۳۲/۳۳	۵/۲۱
یازدهم	۲۶	۴۴	۳۶/۶۲	۵/۶۳
دوازدهم	۲۷	۳۹	۳۴/۰۴	۳/۴۶
به‌طور کلی	۲۱	۴۵	۳۴/۲۵	۵/۰۵

باتوجه به داده‌های جدول (۷)، میانگین وضعیت هوش زبانی معلمان دوره متوسطه به‌طور کلی ۳۴/۲۵ می‌باشد که باتوجه به نمره‌گذاری پرسش‌نامه حد متوسط را نشان می‌دهد.

سؤال ۲) وضعیت پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس ادبیات فارسی چگونه است؟

جدول ۸. میانگین وضعیت پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان

پایه تحصیلی	کمترین	بیشترین	میانگین	انحراف استاندارد
هفتم	۱۳	۲۰	۱۵/۸۹	۱/۹۵
هشتم	۱۱	۱۸	۱۴/۹	۲/۷۵
نهم	۱۳/۵	۱۸	۱۵/۷۵	۲/۳۳
دهم	۱۱	۱۹	۱۳/۸۳	۲/۴۳
یازدهم	۱۲	۲۰	۱۵/۶۹	۲/۴۹
دوازدهم	۱۳	۱۷	۱۴/۹۰	۱/۲۷
به‌طور کلی	۱۱	۲۰	۱۵/۰۵	۲/۰۴

باتوجه به داده‌های جدول (۸)، میانگین وضعیت نمره پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس ادبیات فارسی ۱۵ است که حد متوسط را نشان می‌دهد.

سؤال ۳) ارتباط معناداری بین هوش زبانی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس ادبیات فارسی وجود دارد؟

برای بررسی رابطه بین هوش زبانی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس ادبیات فارسی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شده است.

جدول ۹. ضریب همبستگی پیرسون بین هوش زبانی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس ادبیات فارسی

متغیر مورد مطالعه	شاخص‌های آماری	پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان
هوش زبانی معلمان	ضریب همبستگی (r)	۰/۵۹
	معناداری (p)	۰/۰۰۰۱
	تعداد	۶۷

باتوجه به داده‌های جدول (۹)، بین هوش زبانی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنادار مثبت وجود دارد ($r = 0/59$ و $sig = 0/0001$).

سؤال ۴) براساس هوش زبانی معلمان می‌توان میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس ادبیات فارسی را پیش‌بینی کرد؟

برای بررسی این سؤال از نتایج تحلیل رگرسیون خطی استفاده شده است.

جدول ۱۰. خلاصه مدل رگرسیون در تحلیل هوش زبانی معلمان بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان

متغیر	R	R ²	AR ²	SE
هوش زبانی	۰/۵۹	۰/۳۶	۰/۳۵	۱/۶۵

در راستای پاسخگویی به این سؤال پژوهش نتایج مجذور تعدیل شده ضریب همبستگی پیرسون چندگانه نشان داده که بر پایه این مدل هوش زبانی معلمان ۰/۳۵ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را تبیین می‌کند، بنابراین می‌توان گفت هوش زبانی معلمان توان تبیین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را دارد.

جدول ۱۱. خلاصه تحلیل واریانس برای آزمون معناداری مدل رگرسیون متغیرهای پیش‌بین و ملاک

مدل	منبع تغییرات	S.S	d.f	M.S	F	P
	رگرسیون	۹۸/۲۰۳	۱	۹۸/۲۰۳		
۱	باقی‌مانده	۱۷۷/۰۵۹	۶۵	۲/۷۲۴	۳۶/۰۵۱	۰/۰۰۰۱
	کل	۲۷۵/۲۶۱	۶۶			

نتایج آزمون تحلیل رگرسیون نشان داده که بر پایه این مدل هوش زبانی معلمان ($P < 0/01$ و $F_{(1,65)} = 36/051$)؛ به طور معناداری توانایی پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را دارد.

جدول ۱۲. ضرایب رگرسیون پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان با توجه به هوش زبانی معلمان

ضریب	B	SE	Beta	t	P
ثابت	۶/۷۹۵	۱/۳۹۱		۴/۸۸	۰/۰۰۰۱
هوش زبانی	۰/۲۴	۰/۰۴	۰/۵۹	۶/۰۰۴	۰/۰۰۰۱

نتایج جدول (۴-۱۲) بر پایه این مدل مشخص می‌شود که یک انحراف معیار تغییر هوش زبانی معلمان باعث ۰/۵۹ انحراف معیار تغییر در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود.

از این رو طبق این مدل معادله پیش‌بینی‌کننده پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را می‌توان این گونه نوشت:

$$y' = a + b_1x_1$$

در معادله مذکور:

$y' =$	پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان
$= a$	ضریب ثابت که مقدار آن ۶/۷۹۵ است.

$= b_1$	ضریب هوش زبانی که مقدار آن ۰/۲۴ است.
$= x_1$	نمره هوش زبانی است.

سؤال ۵) آیا تفاوت معناداری بین هوش زبانی معلمان از نظر جنسیت وجود دارد؟ برای مقایسه هوش زبانی معلمان آقا و خانم از آزمون t گروه‌های مستقل استفاده شده است، جدول (۴-۱۳) نتایج تحلیل را نشان می‌دهد.

جدول ۱۳. مقایسه هوش زبانی معلمان آقا و خانم

گروه‌های مورد مقایسه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	df	sig
آقا	۱۷	۳۳/۳۵	۳/۸۶	-۰/۸۵	۶۵	۰/۳۹
خانم	۵۰	۳۴/۵۶	۵/۴			

باتوجه به نتایج جدول (۱۳)، بین هوش زبانی معلمان آقا و خانم تفاوت معناداری وجود ندارد ($t = -۰/۸۵$ و $sig = ۰/۳۹$).

سؤال ۶) آیا تفاوت معناداری بین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر در درس ادبیات فارسی وجود دارد؟ برای مقایسه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر و دختر از آزمون t گروه‌های مستقل استفاده شده است، جدول (۴-۱۴) نتایج تحلیل را نشان می‌دهد.

جدول ۱۴. مقایسه پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر و دختر

گروه‌های مورد مقایسه	تعداد	میانگین	انحراف استاندارد	t	df	sig
پسر	۱۷	۱۴/۱۸	۱/۷۹	-۲/۱۲	۶۵	۰/۰۳۸
دختر	۵۰	۱۵/۳۶	۲/۰۵			

باتوجه به نتایج جدول (۱۴)، بین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر و دختر تفاوت وجود دارد و میانگین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر بیشتر از دانش‌آموزان پسر می‌باشد ($t = -۲/۱۲$ و $sig = ۰/۰۳۸$).

یافته‌های پژوهش

سؤال ۱) وضعیت هوش زبانی معلمان ادبیات دوره متوسطه اول و دوم چگونه است؟ باتوجه به نتایج تحلیل داده‌های این سؤال، وضعیت هوش زبانی معلمان دوره متوسطه پایه‌های هفتم، هشتم، نهم، دهم، یازدهم و دوازدهم، به ترتیب ۳۴/۳۶، ۳۳/۲، ۳۷/۵، ۳۲/۲۳ و ۳۶/۶۲ است و میانگین کلی هوش معلمان دوره متوسطه ۳۴/۲۵ است که حد متوسط را نشان می‌دهد. در بررسی پیشینه‌ها به پژوهشی که میزان هوش زبانی معلمان ادبیات را بررسی کرده باشد و بتوان یافته‌های این پژوهش را با آن مورد مطابقت قرار داد برخورد نشده است. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت: هوش زبانی یکی از انواع هوش‌های چندگانه است که شامل حساسیت نسبت به زبان گفتاری و نوشتاری و توانایی در کاربرد کلمات است. این گونه افراد از خواندن، نوشتن، سخنرانی و بیان زبانی افکار خود لذت می‌برند. آن‌ها به جای اشکال، در چهارچوب کلمات می‌اندیشند و از زبان به‌عنوان ابزاری برای حفظ و یادآوری اطلاعات استفاده می‌کنند (پاشا شریفی، ۱۳۹۸).

معلمانی که رشته تحصیلی ادبیات فارسی را انتخاب کرده‌اند، اغلب باتوجه به علائق خود این مسیر شغلی را برگزیده‌اند و شکل‌گیری علائق آنها نسبت به موضوعات رشته ادبیات، رشته در توانایی‌ها و استعدادهای درونی آنها داشته است. هوش زبانی بخش مهمی از هوش کلی است و مورد توجه روان‌شناسان مختلف قرار گرفته است. افراد دارای هوش زبانی اطلاعات عمومی بیشتری نسبت به بقیه همسالان خود دارند، حافظه عددی و محاسبه بالاتری دارند و مهم‌تر از آن گنجینه لغات قوی‌تری نسبت به دیگران دارا هستند و در درک مطلب و تشخیص شباهت‌ها و تفاوت‌ها بهتر از افراد دیگر عمل می‌کنند. ماهیت رشته ادبیات ایجاب می‌کند که دبیران متون مختلف ادبی را مطالعه کنند و

مورد نقد و بررسی قرار دهند، خود نیز معمولاً اهل نوشتن کتاب و مقاله هستند و این ویژگی‌ها با هوش زبانی آنها مرتبط است و موجب بالاترین هوش زبانی در آنان شده است.

سؤال ۲) وضعیت پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس ادبیات فارسی چگونه است؟

باتوجه به نتایج تحلیل داده‌های این سؤال، میانگین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پایه های هفتم تا دوازدهم متوسطه در درس ادبیات فارسی به ترتیب، ۱۵/۸۹، ۱۴/۹، ۱۵/۷۵، ۱۳/۸۳، ۱۵/۶۹ و ۱۴/۹۰ است و میانگین کلی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه در درس ادبیات فارسی ۱۵ است که حد متوسط را نشان می‌دهد. در بررسی پیشینه‌ها، پژوهشی که میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر قروه را بررسی کرده باشد و بتوان این یافته پژوهش را با آن مورد مطابقت قرارداد مشاهده نشده است.

در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت: پیشرفت تحصیلی به توانایی آموخته‌شده یا اکتسابی فرد در موضوعات آموزشی اطلاق می‌شود که به وسیله آزمون‌های فراگیری استاندارد شده یا آزمون‌های معلم ساخته اندازه‌گیری می‌شود. به‌طور کلی این اصطلاح به معنی مقدار یادگیری آموزشی فرد است، به‌طوری‌که بتوان آن‌ها را در مقوله کلی عوامل مربوط به تفاوت‌های فردی و عوامل مربوط به مدرسه و نظام آموزش و پرورش مورد مطالعه قرار داد (سولیمان نجهد و سهران، ۲۰۰۲). پیشرفت تحصیلی پایین بر کیفیت زندگی، عزت نفس، انگیزه تحصیلی و رضایت از زندگی دانش‌آموزان تأثیر منفی دارد (ابوالقاسمی، ۱۳۹۰).

درس ادبیات فارسی نسبت به دروس دیگر دوره متوسطه از تنوع و جاذبه خاصی برخوردار است. در محتوای آموزشی کتاب‌های ادبیات فارسی شعر، متن نمایش، حکایت، نثر روان و ضرب‌المثل و متون با سبک نوشتاری قدیمی وجود دارد که دانش‌آموزان را به سوی خود جذب می‌کند. کاربرد روزانه متون ادبی و محتوای درس ادبیات فارسی در تعاملات اجتماعی موجب می‌شود تا دانش‌آموزان عملکرد بهتری در این درس داشته باشند و در نتیجه پیشرفت تحصیلی آنان در درس ادبیات فارسی در وضعیت مطلوبی قرار گیرد.

سؤال ۳) ارتباط معناداری بین هوش زبانی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس ادبیات فارسی وجود دارد؟

باتوجه به نتایج تحلیل داده‌های این سؤال، بین هوش زبانی معلمان و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه معنادار مثبت وجود دارد. در بررسی پیشینه‌های پژوهشی، به پژوهشی که ارتباط بین هوش زبانی و پیشرفت درس ادبیات فارسی را بررسی کرده باشد برخورد نشده است؛ اما یافته‌های این پژوهش با نتایج پژوهش قنبرلو، غلامعلی لواسانی و اژه‌ای (۱۳۹۴)، اسدی (۱۳۹۱)، سعیدی راد و همکاران (۱۳۹۱)، سعیدی پور، سلیمی و کرم افروز (۱۳۹۰)، پیشقدم و معافیان (۱۳۸۶) همسو است.

نتایج قنبرلو، غلامعلی لواسانی و اژه‌ای (۱۳۹۴) نشان داد، بین خوش‌بینی تحصیلی و هوش هیجانی معلمان رابطه وجود دارد و ویژگی‌های معلم می‌تواند پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند. اسدی (۱۳۹۱) دریافت، بین هوش هیجانی، شوخ‌طبعی، خوش‌بینی و شادمانی معلمان با انگیزه پیشرفت و رضایت از زندگی دانش‌آموزان رابطه معنادار وجود دارد. عوامل فردی مرتبط با معلم می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر داشته باشد. سعیدی راد و همکاران (۱۳۹۱) به این نتایج دست یافتند که، هوش هیجانی و شناختی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رابطه دارد. سعیدی پور، سلیمی و کرم افروز (۱۳۹۰)، نشان دادند که بین هوش زبانی معلمان و توانایی آن‌ها در برقراری ارتباط با دانش‌آموزان رابطه معنی‌داری وجود دارد. پیشقدم و معافیان (۱۳۸۶)، دریافتند، بین هوش زبانی و موفقیت در تدریس معلمان رابطه معنی‌داری وجود دارد.

در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت: افرادی که هوش زبانی بالایی دارند در حل کردن جدول و فهم پیچیدگی‌های شعری توانا هستند. این افراد از خواندن و نوشتن و به‌کاربردن عبارت‌های توصیفی و بازی با کلمات و یادگیری زبان‌های خارجی لذت می‌برند؛ حافظه خوبی برای حفظ کردن مطالب دارند، سر کلاس یادداشت‌برداری می‌کنند، تدریس می‌کنند، بحث می‌کنند و از طریق صحبت کردن با دیگران آن‌ها را متقاعد می‌کنند. این افراد خواننده‌های توانا و

نویسنده‌های با استعدادی هستند. همچنین افراد با هوش زبانی بالا توانایی رهبری بالایی در کلاس درس دارند (آرمسترانگ، ۲۰۰۱). هوش زبانی شامل ۶ مؤلفه اطلاعات عمومی، حافظه، گنجینه لغت، محاسبات، درک مطلب و شباهت‌ها است (مارنات، ۱۹۹۷).

این مؤلفه‌ها حوزه وسیعی از دانش‌ها و مهارت‌های گفتاری و ارتباطی را شامل می‌شود و در تقویت مهارت‌های ارتباطی معلمان و شاگردان نقش دارد. معلمی که اطلاعات عمومی بالایی دارد در تدریس خود، به‌خوبی می‌تواند مباحث را برای شاگردانش تشریح کند و به سؤالات آنها پاسخ دهد. بالابودن حافظه موجب می‌شود تا معلم در مدیریت کلاس درس به شیوه مطلوبی عمل کند و پیوستگی لازم را در ارائه مطالب جدید و پیگیری تکالیف قبلی دانش‌آموزان داشته باشد و همچنین باتوجه به اطلاعات و پیشینه‌ای که از دانش‌آموز در حافظه خود دارد بهتر او را راهنمایی کند و بازخورد مناسب ارائه دهد. گنجینه لغات، درک مطلب و درک شباهت‌ها و محاسبات نیز از مهارت‌ها و توانایی‌هایی است که بر بهبود و کیفیت تدریس معلم و برقراری ارتباط مؤثر معلم با دانش‌آموزان تأثیر می‌گذارد و موجب می‌شود تا رابطه مثبت بین هوش زبانی معلمان و پیشرفت دانش‌آموزان در درس ادبیات فارسی به دست آید.

سؤال ۴) براساس هوش زبانی معلمان می‌توان میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس ادبیات فارسی را پیش‌بینی کرد؟

باتوجه به نتایج تحلیل‌های این سؤال، هوش زبانی معلمان ۰/۳۵ درصد از واریانس پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را تبیین می‌کند، هوش زبانی معلمان؛ به طور معناداری توانایی پیش‌بینی پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را دارد. یک انحراف معیار تغییر هوش زبانی معلمان باعث ۰/۵۹ انحراف معیار تغییر در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان می‌شود. این یافته‌ها با نتایج قنبرلو، غلامعلی لواسانی و اژه‌ای (۱۳۹۴)، اسدی (۱۳۹۱)، سعیدی راد و همکاران (۱۳۹۱)، همسو است. قنبرلو، غلامعلی لواسانی و اژه‌ای (۱۳۹۴) دریافتند، ویژگی‌های معلم می‌تواند پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند. نتایج اسدی (۱۳۹۱) نشان داد، عوامل فردی مرتبط با معلم می‌تواند بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان تأثیر داشته باشد. سعیدی راد و همکاران (۱۳۹۱)، دریافتند، هوش هیجانی و شناختی دانش‌آموزان می‌تواند پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان را پیش‌بینی کند.

در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت: همان‌طور که در بحث یافته‌های سؤال پژوهشی قبل بیان شد، معلمانی که از هوش زبانی بالایی برخوردار هستند از اطلاعات عمومی، حافظه، دامنه لغات، محاسبه و درک و فهم بالایی برخوردارند و می‌توانند این توانایی‌ها را در فعالیت‌های حرفه‌ای خود به کار گیرند و زمینه آموزش بهتر و تقویت یادگیری دانش‌آموزان را فراهم کنند. یکی از اهداف اصلی درس ادبیات فارسی تقویت مهارت‌های زبانی و تقویت زبان و ابزارهای گفتاری و نوشتاری تعاملات اجتماعی است. وقتی معلمی از هوش زبانی بالایی برخوردار باشد می‌تواند با مهارت و دقت و انگیزه قوی‌تری به تدریس و مدیریت فرایند آموزش و یادگیری بپردازد و در نتیجه دانش‌آموزان قوی‌تری از نظر درسی داشته باشد؛ بنابراین باتوجه به وضعیت هوش زبانی دبیران ادبیات فارسی میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس ادبیات فارسی را می‌توان پیش‌بینی کرد.

سؤال ۵) آیا تفاوت معناداری بین هوش زبانی معلمان از نظر جنسیت وجود دارد؟

باتوجه به نتایج تحلیل داده‌های این سؤال، بین هوش زبانی معلمان آقا و خانم تفاوت معناداری وجود ندارد. در بررسی پیشینه‌های پژوهشی، به پژوهشی که میزان هوش زبانی معلمان آقا و خانم را مقایسه کرده باشد، برخورد نشده است.

در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت: مطالعات مختلفی که روان‌شناسان و پژوهشگران در حوزه هوش کلی و هوش‌های چندگانه انجام داده‌اند، هوش را متأثر از عوامل مختلف وراثتی و محیطی می‌دانند و جنسیت به‌تنهایی نمی‌تواند نقش تأثیرگذاری بر هوش زبانی افراد داشته باشد. همان‌طور که در تبیین یافته‌های سؤالات قبل بیان شد، هوش زبانی خود از شش خرده‌مقیاس اطلاعات عمومی، حافظه، گنجینه لغات، محاسبه، درک مطلب و شباهت‌ها، تشکیل شده که به‌تنهایی می‌تواند تحت آموزش و تقویت قرار گیرند و میزان هوش زبانی را به‌طور کلی تحت تأثیر قرار دهند؛ بنابراین هریک از معلمان مورد مطالعه باتوجه به حوزه مطالعاتی و پژوهش و علاقه‌مندی می‌توانند میزان هوش

خود را افزایش دهند و تفاوت‌های جنسی نقش قابل‌توجهی در میزان هوش زبانی ندارد. از سوی دیگر باتوجه‌به رشته تحصیلی و تدریس معلمان ادبیات، همگی به دنبال کسب مهارت‌های زبانی و مهارت‌های پیش‌نیاز تدریس خود هستند. **سؤال ۶)** آیا تفاوت معناداری بین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر در درس ادبیات فارسی وجود دارد؟ باتوجه‌به نتایج تحلیل داده‌های این سؤال، بین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر و دختر در درس ادبیات فارسی تفاوت وجود دارد و میانگین پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر بیشتر از دانش‌آموزان پسر است. در بررسی پیشینه‌های پژوهشی، پژوهشی که میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دختر و پسر را در درس ادبیات فارسی مقایسه کرده باشد و بتوان یافته‌های این سؤال را با آن مورد مطابقت قرار داده، مشاهده نشده است. در تبیین این یافته‌ها می‌توان گفت: رشد زبانی دختران نسبت به پسران در دوران بلوغ جلوتر است و دوره متوسطه اول مصادف با دوران بلوغ دانش‌آموزان است. دانش‌آموزان دختر از حافظه زبانی بالاتری نسبت به پسران برخوردارند و همچنین دختران میزان اطاعت‌پذیری بیشتری نسبت به دانش‌آموزان پسر از معلمان خود دارند و تکالیف خود را بهتر انجام می‌دهند و در نتیجه عملکرد بهتری در درس ادبیات فارسی نسبت به پسران دارند.

نتیجه‌گیری

وضعیت هوش زبانی معلمان ادبیات فارسی شهر قروه در حد مطلوبی قرار دارد و تفاوت معناداری بین هوش زبانی معلمان خانم و آقا قرار ندارد. میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان دوره متوسطه شهر قروه در درس ادبیات فارسی در حد مطلوبی قرار دارد و بین وضعیت پیشرفت تحصیلی درس ادبیات فارسی دانش‌آموزان دختر و پسر تفاوت معنادار وجود دارد. پیشرفت دانش‌آموزان دختر در درس ادبیات فارسی، بهتر از دانش‌آموزان پسر است. بین هوش زبانی معلمان ادبیات فارسی و پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در درس ادبیات فارسی رابطه معنادار مثبت وجود دارد. باتوجه‌به هوش زبانی معلمان، میزان پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان در ادبیات فارسی را می‌توان پیش‌بینی کرد. باتوجه‌به تحقیقات انجام‌گرفته درباره هوش زبانی و توانایی‌های انسان که روان‌شناسان بزرگ توانایی‌ها و قابلیت‌ها و استعداد انسان‌ها را در یک‌رشته و در یک‌جهت و سمت‌وسو نمی‌نگرند. بلکه معتقدند انسان‌ها از قابلیت‌های گوناگونی برخوردارند و بدین جهت روان‌شناسان بزرگی چون هوارد گاردنر و دانیل گلمن هوش زبانی را مطرح کرده‌اند؛ اکثر معلمان به همان یک نوع هوش و توانایی‌های دانش‌آموزان معتقد هستند (فقط دانش‌آموزی موفق است که در نمرات پایان ترم نمرات بالایی کسب کند و پیشرفت تحصیلی قابل‌توجهی داشته باشد). متأسفانه هنوز ما نتوانسته‌ایم هوش زبانی را برای معلمان خود، خوب تبیین و روشن سازیم. چه بسیارند معلمان که وقتی سخن از هوش زبانی به میان آورده می‌شود، انگشت تعجب بر دهان می‌گذارند.

مشارکت نویسندگان

این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته آموزش زبان و ادبیات فارسی به راهنمایی آقای دکتر محمدرضا پاشایی صورت گرفته است.

تشکر و قدردانی

از اداره آموزش و پرورش شهر قروه و کلیه معلمان و دانش‌آموزانی که در جمع‌آوری داده‌های پژوهش مساعدت نمودند، کمال تشکر را دارم.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافی از طرف نویسنده ذکر نشده است و مقاله مستخرج از پایان‌نامه می‌باشد.

COPYRIGHTS

©2021 The author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution (CC BY 4.0), which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, as long as the original authors and source are cited. No permission is required from the authors or the publishers.

منابع

- ابوالقاسمی، عباس (۱۳۹۰). «ارتباط تابآوری، استرس و خودکارآمدی با رضایت از خانم‌دگی در دانش‌آموزان دارای پیشرفت تحصیلی بالا و پایین»، **مطالعات روانشناختی**، ۷(۳)، ۱۵۱-۱۳۱.
- اسدی، جوانشیر (۱۳۹۱). «رابطه بین هوش هیجانی، شوخ‌طبعی، خوشبینی و شادمانی معلمان با انگیزه پیشرفت تحصیلی و رضایت از زندگی در دانش‌آموزان»، **پایانه نامه مقطع کارشناسی ارشد** دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی.
- پاشا شریفی، حسن (۱۳۹۸). «مطالعه مقدماتی هوش چندگانه گاردنر، در زمینه موضوع‌های درسی و سازگاری دانش‌آموزان»، **فصلنامه نوآوری‌های آموزشی**، ۱۱(۴)، ۲۵-۱.
- پیش‌مقدم، رضا و معافین، فاطمه (۱۳۸۶). «نقش هوش چندگانه معلمان زبان انگلیسی دبیرستان‌ها در موفقیت در تدریس آن‌ها»، **پژوهش زبان‌های خارجه**، ۴۲، ۲۲-۵.
- درتاج، فریبرز؛ لک‌پور؛ الهام و بهلولی، علی (۱۳۹۲). «بررسی میزان تأثیر مدارس هوشمند استان لرستان بر پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه»، **مجله فناوری آموزشی**، ۸(۲)، ۱۴۱-۱۳۳.
- سعیدی راد، حسن؛ رباط جزئی، عفت السادات؛ جمشیدی مقدم، محمد، محمدی آریا، علیرضا و لچینانی، فاطمه (۱۳۹۱). «رابطه هوش هیجانی و شناختی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان»، ۳(۱۰)، ۶۳-۵۱.
- قنبرلو، سلمان؛ غلامی لواسانی، مسعود و اژه‌ای، جواد (۱۳۹۴). «رابطه پیشرفت تحصیلی و هوش هیجانی معلمان با پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان»، **مجله روان‌شناسی**، ۱۹(۳)، ۲۳۴-۲۱۸.
- کامیاب، فاطمه (۱۳۹۹). «نقش معلم در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان»، **مطالعات روانشناسی با رویکرد اسلامی**، ۱(۱)، ۹-۱۱۰.
- مارنات (۱۹۹۷). **راهنمای سنجش روانی (برای روان‌شناسان بالینی، مشاوران و روان‌پزشکان)**، ترجمه پاشاشریفی، حسن و نیکخو، محمدرضا (۱۳۹۸). انتشارات سخن.

Armstrong, T.(2001). **Multiple Intelligences in the Classroom**. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

Spector, P. (2000). Indastrail an Organizational Psychology. **Journal of social and clinical Psychology**, 24, 1030 – 1050.